

Zvláštní hnízdění vlaštovky obecné (Hirundo rustica L.)

Ing. Václav Hlaváč, Havlíčkův Brod

Někdy zahnízdí ptáci tak, že marně hledáme důvody, které je vedly k nezvyklému způsobu založení hnízda. Jedním z těchto případů je hnízdění vlaštovky obecné ve Fučíkově ulici v Havlíčkově Brodě.

Třípodlažní činžovní dům staršího typu má větrací šachtu půdorysných rozměrů 1,50 x 1,50 m vysokou asi 9,0 m s betonovým dnem vyústěnou ve střeše. V okenním výklenku této šachty asi 1,50 m nad zemí si založil pár vlaštovek hnízdo, kde už po několikalet vyvádí mláďata. Staří ptáci při zdolávání výšky šachty nemají problémy, vyváděná mláďata však mají často potíže když se mají v omezeném prostoru vytřepat vzhůru; a tak to z počátku musí jít po etapách s přichycením na zdi nebo s odpočinkem na vyšším okně.

Na hnízdění jsem byl upozorněn sousedy, když jedno mládě spadlo do vody shromážděné při dešti na dně šachty, kde se utopilo. Nevhodné umístění hnízda mělo jistě vinu na jeho zániku.

Neobvyklá hnízda labutě velké (Cygnus olor Gmelin), lysky černé (Fulica atra L.) a potápky malé (Podiceps ruficollis Pallas.)

Jan Koza, Semonice

Je známo, že ptáci v určitém prostředí a za podmínek vyvolaných antropologickými vlivy mohou stavět svá hnízda z materiálu pro daný druh velice odlišného. Z ornitologické literatury jsou např. známá drátěná hnízda obou našich hrdliček ve hřbitovních biocenezách. (1, 2) Jirsík (3) popisuje hnízdo žlůvy hajní z městského prostředí Brna, kde ptáci užívali ke stavbě hnízda papírových ústřížků, pohozených na smetišti knihářem. Rovněž konopy obecné na hřbitovech rády vplétají do hnízd měkké papírové nebo látkové předměty nalézané na výzdobách hrobů. Naproti to neobvyklý a netypický stavební materiál jsem našel u tří

našich běžných vodních ptáků. Na devastovaném mrtvém rameni Labe pod Černožicemi o. Hradec Králové zahnízdil na jaře roku 1984 pár labutí velkých, lysek černých a potápky malé. Rameno samo je dlouhodobým soustavným znečišťováním odpadními vodami z porážky Východočeských drůbežářských závodů v Černožicích prosto veškeré zelené vodní vegetace. Par zaplavených uschlých olší a vrb a sporé keřové porosty vrbové na strmých březích jsou jedinou vodní a okolovodní vegetací. Rameno je postupně zaváženo odpadem z obce samé a jednak z místních průmyslových závodů a skladu stavebnin státního statku. Zjara roku 1984 sem přesídlil znepokojovaný pár labutí velkých z Holohlavského rybníka a zahnízdil. Typické labutí hnízdo bylo celé zbudováno z odumřelých ve vodě se povalujících suchých vrbových a olšových větví na základě hnízda velice silných, hnízdní kotlinka byla vystlána jemnými suchými větvičkami a peřím. Pár labutí za vydatného přikrmování obyvateli zdárně vyhnízdil. Materiál, který tato naše největší labuť používá na stavbu hnízda v celém evroasijském areálu svého rozšíření je dobře znám. O poměrech u nás je směrodatné nejnovější moderní dílo K. Hudce a W. Černého (4). Naše labuť staví svá hnízda vesměs z listů rákosu a orobince; výstelku nahoře tvoří peří a jemné vodní rostliny, které ptáci buď uštípují nebo vytrhávají s kořeny. Hnízdo je během sezony přistavováno čerstvým materiálem. Orobinec, rákos, méně ostřici jako základní stavivo labutích hnízd uvádějí autoři klasického díla o ptácích Sovětského svazu G. P. Dementjev a H. N. Gladkov (5). Obdobné rostliny pro polské labutě cituje J. Gotzman a B. Jabłoński (6). Spolu s labutěmi hnízdil na rameni v blízkosti pár lysek černých, celé lysčí hnízdo bylo rovněž zbudováno ze slabších suchých proutků olší a vrby; hnízdní důlek byl vystlán papírem z obalů stavebních obkladaček. Základním stavivem pro hnízda dalších lysek jsou suché loňské listy vodních porostů (rákos, orobinec, puškvorec a sítiny), důlek je vystlán jemnějšími, které lysky před ukládáním máčejí ve vodě. Shodně je uváděno i výše citovanými prameny. Hnízdo potápky malé umístěné pod převisem vrbového keře bylo složeno ze suchých, avšak velice jemných olšových větviček, promísených zelenými lístky zmíněného vrbového převisu. Před začátkem snůšky